

הדפסת בולי דואר עברי

Printing Doar Ivri Stamps

כסלו התשפ"ד • 12/2023 • 1162

מחברים עולמות בשבילך

תמונה שצולמה באותו מעמד משובצת בבול. ניתן לראות בה מימין את המעצב אוטה וליש ולשמאלו את הממונה מטעם הדואר על הכנת הבולים ד"ר משה חזקי, כשהם עומדים עם אחד העובדים לצד מכונת הדפוס ובוחנים את הבולים החדשים. על רקע התמונה מוצג אחד מבולי דואר עברי בערך נקוב של 250 מיל, ובשובל מוצגת הגלופה ששימשה להדפסתו.

הגלופה, כמו גם מכונת הדפוס המקורית, מוצגים כיום במוזאון אלכסנדר לתולדות הדואר והבולאות, המהווה חלק ממוזאון ארץ ישראל ברמת אביב. תצלום של המכונה משובץ במעטפת היום הראשון על רקע גיליון של בול דואר עברי בערך נקוב של 1,000 מיל.

המלאכה המאומצת הסתיימה במועד המתוכנן, וביום ראשון, ז' באייר תש"ח, 16 במאי 1948, הוצעו בולי "דאר עברי" למכירה בכל בתי הדואר של מדינת ישראל אשר זה עתה נוסדה.

משה רימר

בחודש נובמבר 1947 הוזמנו שלושה מעצבים גרפיים בארץ ישראל להגיש את הצעותיהם לעיצוב סדרת הבולים הראשונים של המדינה היהודית העתידה לקום. מבין ההצעות נבחרו הבולים שעוצבו על ידי אוטה וליש, אשר הציעו להציג בבולים הראשונים של המדינה מטבעות עתיקים מתקופת ימי בית שני ומרד בר כוכבא. היה בכך סמל לחידוש השלטון היהודי על ארץ ישראל לאחר אלפיים שנות גלות.

כחמישה שבועות לפני המועד המתוכנן להכרזת העצמאות החלו ההכנות להדפסת בולי הדואר הראשונים של המדינה החדשה. העושים במלאכה נאלצו להתמודד עם קשיים רבים, וביניהם הצורך לחשאיות בתקופה בה הבריטים עדיין שלטו בארץ ישראל ותנאי המחסור החמורים ששררו בארץ, אשר הייתה בעיצומה של מלחמת העצמאות.

במועד הכנת הבולים טרם הוחלט מה יהיה שמה של המדינה שתקום, ולא היה ברור איזה שם יש לשבץ בבולים. ב-21 במרץ הכין אוטה וליש הצעה לבול עם שם המדינה "יהודה", וב-25 במרץ הכין הצעה נוספת עם שם המדינה "ארץ ישראל". כהצעת פשרה הוחלט לרשום על הבולים הראשונים את הכיתוב הניטרלי "דאר עברי".

הכוונה המקורית הייתה להדפיס את הבולים בבית הדפוס הגדול והמשוכלל "ליון אפשטיין" בבת ים, אולם הדרך מתל אביב לבת ים הייתה נתונה להתקפות מצד יפו הערבית. לפיכך נאלצו אנשי הדואר להדפיס את הבולים בבית נטוש במושבה שרונה, אשר שימש בעבר כבית דפוס של המושבה הגרמנית, טרם פינוייה על ידי הבריטים. מנהל הדפוס של עיתון הארץ הסכים להשאיל לדואר את אחת ממכונות הדפוס שברשותו, ובחסות החשכה הועברה המכונה לשרונה.

ב-4 במאי 1948 החלה הדפסת הבולים. כתב עיתון הארץ שנכח באירוע תיאר את האווירה באתר העבודה: "חדר צריר קטן. מכונת דפוס אוטומטית תקתקה מונוטונית. ליד שתי מכונות ניקוב עמדו פועלים ועשו את מלאכתם... ליד שולחן קטן בפינה ישבה אישה וספרה גיליונות נייר צבעוניים... הייתה חרדת סוד בעבודה הזאת. הילוך האנשים, לחשם מפה לאוזן, תקתוק עמום של מכונות, המקום המיוחד המרוחק במקצת מן העיר - הגבירו את רושם הסודיות הזאת".

עיצוב בול, מעטפה וחותמה
רון גולדברג
Stamp, FDC & Cancellation Design:
Ronen Goldberg

Printing Doar Ivri Stamps

In November 1947, three graphic designers in Eretz Israel were invited to submit proposals for the first set of stamps that would be issued in the soon to be established Jewish State. The stamps designed by Otte Wallish, featuring ancient coins from the Second Temple period and the Bar Kochba revolt were selected for the State of Israel's first stamps. This symbolized the renewal of Jewish governance in Eretz Israel after 2000 years in exile.

Preparations for printing the new state's initial stamps commenced five weeks prior to the scheduled declaration of independence date. Those involved faced numerous difficulties, including the need for secrecy whilst the British Mandate still ruled in Eretz Israel, as well as severe shortages that existed in the midst of the War of Independence.

It was not clear what should appear on the stamps, as the name of the future state was not yet finalized when they were being prepared. On March 21, Otte Wallish prepared a stamp that featured the name of the state as Yehuda and on March 25, he prepared another version in which the name appeared as Eretz Israel. Eventually, a compromise was reached and the more neutral Doar Ivri (Hebrew Post) appeared on the first stamps.

The original intention was to print the stamps at the large, modern Levin Epstein printing house in Bat Yam. However, the road from Tel Aviv to Bat Yam was subject to attacks from the Arab sections of Jaffa. Therefore, the postal company printed them in an abandoned printing house in the Sarona colony, previously operated by German Templers before the British evacuated them. The Haaretz newspaper printing press manager agreed to lend the postal company one machine and transferred it under cover of darkness to Sarona.

On May 4, 1948, they began printing the stamps. A reporter for Haaretz was present and described the atmosphere: "A room in a small shack. An automatic printing press clacking monotonously. Workers doing their jobs at two hole-punch machines... a woman sitting at a small desk in the corner counting sheets of colored paper... the work was shrouded in the anxiety of secrecy. People walking silently, speaking in whispers, the faint sound of machinery, the special location at a distance from the city – all enhanced that sense of secrecy".

חותמת אירוע להופעת הבול SPECIAL CANCELLATION

A photo of that occasion appears on the stamp, featuring designer Otte Wallish on the right, with the postal company supervisor Dr. Moshe Hazaki standing to his left, alongside a printing press operator as they examined the new stamps. A Doar Ivri stamp with a nominal value of 250 mils is in the background and the stamp tab features the plate with which it was printed.

Today, the printing plate and the original printing press are on display at the Alexander Museum of Postal History and Philately at MUSA Eretz Israel Museum Tel Aviv. A photo of the printing press appears on the First Day Cover, as well as a sheet of Doar Ivri stamps with a nominal value of 1000 mils in the background.

The strenuous task was completed on time, and on Sunday May 16, 1948, the Doar Ivri stamps went on sale at all post offices belonging to the newly founded State of Israel.

Moshe Rimer

השירות הבולאי - טל: 076-8873933
שד' הרכס 21, מודיעין 7178390
The Israel Philatelic Service - Tel: 972-76-8873933
Sderot HaReches 21, Modi'in 7178390
www.israelpost.co.il * e-mail: philserv@postil.com

הנפקה:	דצמבר 2023	December 2023
מידת הבול (מ"מ):	ג 30 / ר 40	H 30 / W 40
לוח:	1247	Plate:
בולים בגיליון:	15	Stamps per Sheet:
שבלים בגיליון:	5	Tabs per Sheet:
שיטת הדפסה:	אופסט	Method of printing: Offset
סימון אבטחה:	מיקרוטקסט	Security mark: Microtext
דפוס:	Cartor Security Printing, France	Printer: